

*Abordatge del conflicte
juvenil al municipi
d'Eivissa*

Ivan Castro
*Educador social de
l'Ajuntament d'Eivissa*

*Educació i Cultura
(2008-2009), 20:
149-157*

Abordatge del conflicte juvenil al municipi d'Eivissa

An approach to conflicts in the juvenile field in the municipality of Ibiza

Ivan Castro

Educador social de l'Ajuntament d'Eivissa

Resumen

Las estrategias de resolución de conflictos, en el ámbito juvenil, han de partir de la premisa de incorporar a los propios jóvenes en el proceso de intervención, cualquier decisión que no sea consensuada no será válida para conseguir el objetivo resolutorio. Aquí presentamos un modelo donde las dos partes están comprometidas con la estrategia de resolutoria.

Abstract

Conflict resolution strategies in the juvenile field must start from the premise of incorporating young people themselves in intervention processes, since any decision that has not been taken with their consensus will not be useful in achieving objectives. This paper presents a model in which two parties are committed to the resolution strategy.

Palabras clave: Conflicto Juvenil, trabajo en red, exclusión social, participación comunitaria.

La societat actual es caracteritza per una gran competitivitat i exigència. Això, que pot presentar aspectes positius, també comporta situacions freqüents d'exclusió i marginació, sobretot en els casos que, per característiques personals o de l'entorn, no responen a allò que s'ha denominat «norma social imperant».

Les persones joves que després de fracassos reiterats queden excloses dels circuits formals i que, a més, poden presentar altres factors de risc social (familiar, econòmic, comunitari, etc.) constitueixen un exponent clar de marginalitat, el qual, si no s'hi proporcionen alternatives, pot convertir-se en crònic. Les respostes a aquestes situacions poden acabar adoptant un caire punitiu vinculat a l'àmbit de la justícia.

Amb la intenció d'evitar aquesta situació, s'ha abordat la necessitat de desenvolupar un programa orientat a prevenir les situacions de conflicte juvenil des d'una perspectiva

educativa que suposi un ajut real integrador. És dins el marc que estableix aquest programa que es constitueix el projecte d'intervenció en el conflicte a l'institut d'educació.

La intervenció es fa des d'una estratègia de xarxa, des d'un model organitzatiu que adopta un caire interdisciplinari i interdepartamental, en què el jove constitueix l'eix bàsic de la intervenció, i s'incideix també en els àmbits que han de constituir el seu referent d'ajut per tal d'establir procediments de coordinació entre els equips i els departaments implicats per fer un abordatge integral.

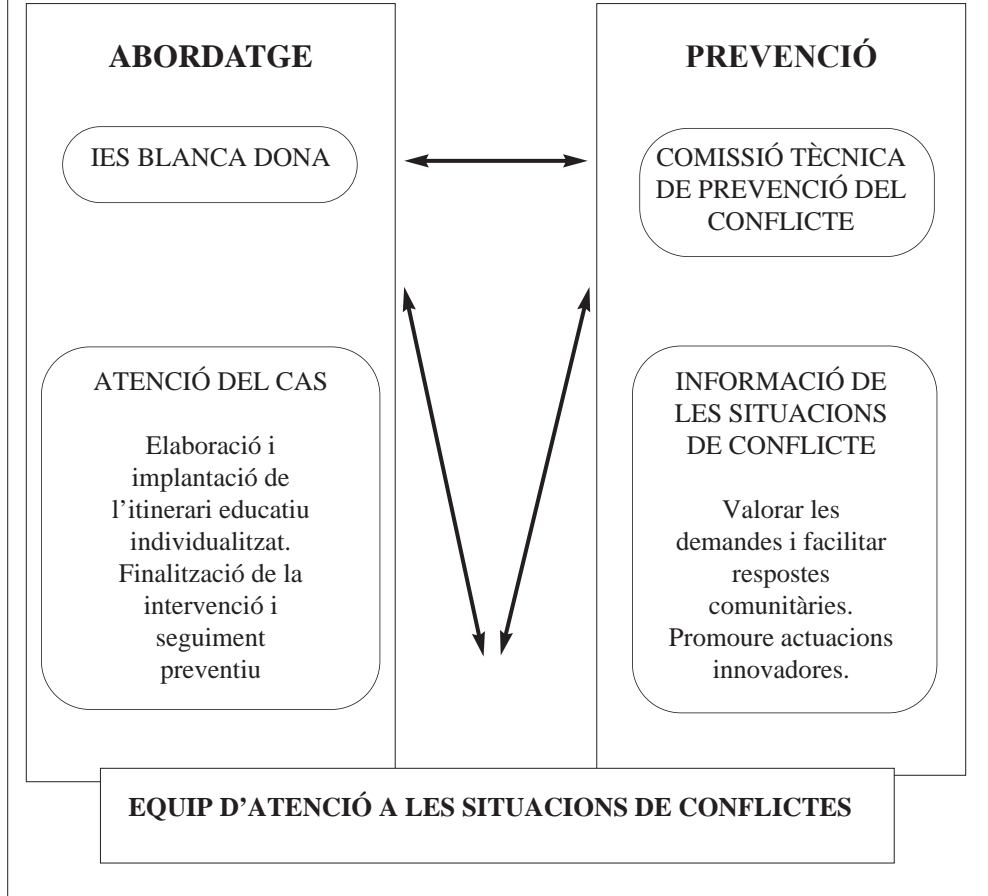
L'aplicació del programa al municipi d'Eivissa va suposar una passa innovadora en diversos aspectes. Es tractava d'abordar les situacions de conflictes des d'una perspectiva diferent. Feia temps que en el camp social es parlava de treball en xarxa, però aquesta idea no s'havia plasmat en cap model concret. El programa de conflicte juvenil posava sobre la taula un model d'abordatge global en què els diferents serveis, institucions i recursos s'integraven en una sola línia d'intervenció educativa, en un sol model multisectorial, en la unificació d'accions i, sobretot, en un sol document de feina compartit per tots els professionals que intervenien en la problemàtica. Adoptar aquest funcionament no era una tasca fàcil, ja que cada servei treballava els seus objectius de manera unilateral i el treball en xarxa era simplement un mitjà per traspassar informació.

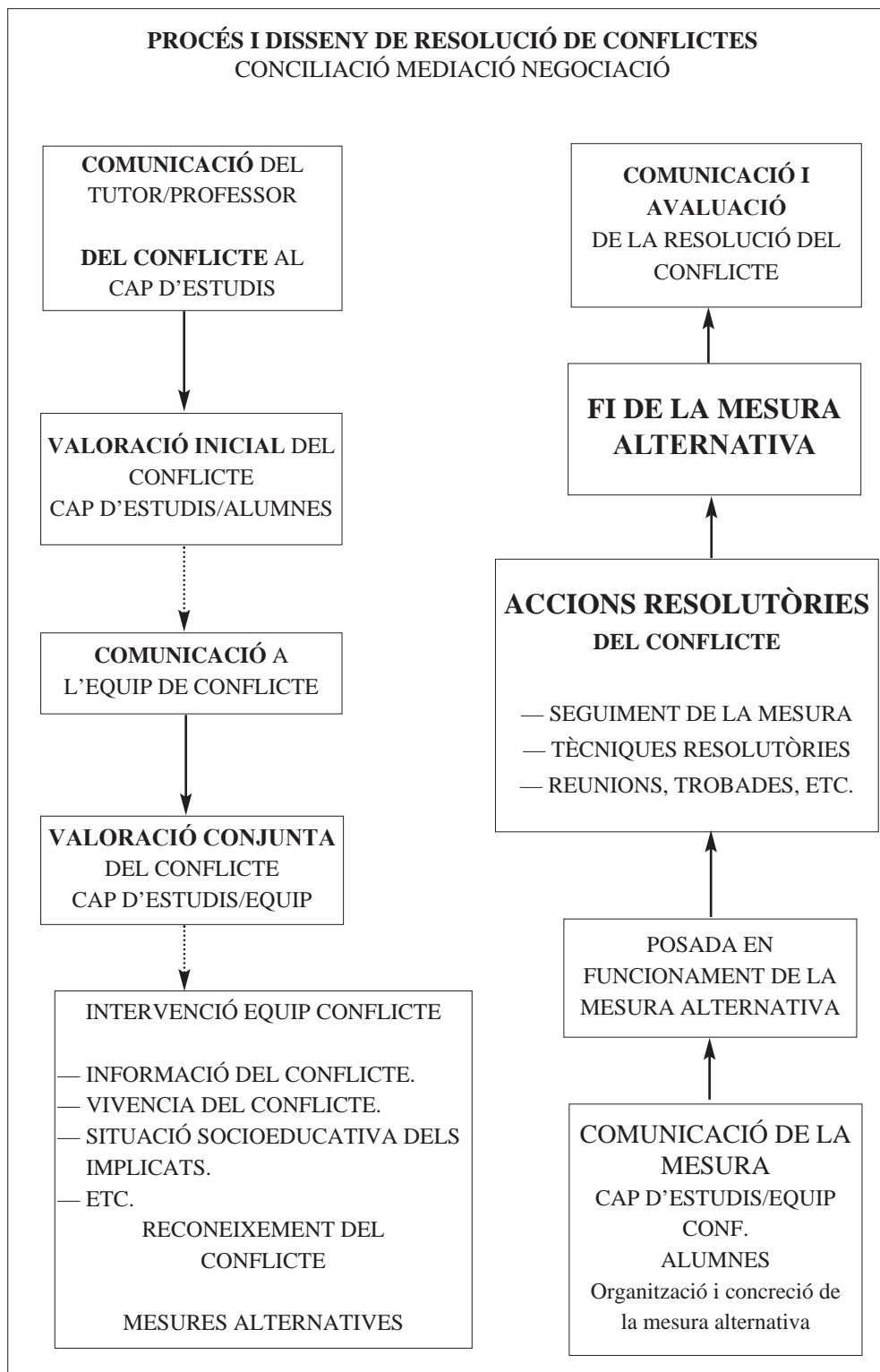
Aquesta proposta innovadora va provocar que els diferents serveis compartissin un model d'intervenció unificat; així, per exemple, el Servei de Salut Mental Infantojuvenil coordinava els seus objectius de tractament amb les adaptacions curriculars dels centres educatius i amb les intervencions familiars i en medi obert que es duen a terme des dels serveis socials.

La part d'abordatge individual, en gran mesura, va ser un èxit, però quedava l'apartat comunitari en el qual les decisions tenien un caràcter més genèric i no podien ser preses des d'un equip d'intervenció, per la qual cosa es va crear la Comissió de Prevenció del conflicte. Aquesta Comissió estava formada per professionals de diferents àmbits, per responsables de serveis i per càrrecs polítics, és a dir: el president (regidor de Benestar Social de l'Ajuntament d'Eivissa), el secretari (el delegat de Reforma d'Eivissa i Formentera), el delegat de la Conselleria d'Educació, l'inspector en cap de la policia local de l'Ajuntament d'Eivissa, el director de l'IES Blanca Dona, la psicòloga del Servei de Salut Mental Infantojuvenil, el president de la Federació d'AMPAS públiques, el treballador social de l'Ajuntament d'Eivissa, l'educador social de l'Ajuntament d'Eivissa, l'educador social de la Delegació de Reforma i el representant d'alumnes de l'IES Blanca Dona.

La Comissió desenvolupava unes funcions de planificació, seguiment i avaluació de les accions preventives desenvolupades en el municipi d'Eivissa i establia les prioritats de l'acció preventiva d'acord amb cada realitat. Era molt important que l'acció preventiva estigués vinculada a les diferents realitats institucionals. D'aquesta Comissió, en varen néixer dues grans propostes: una va ser la creació de l'aula externa per al sistema educatiu, i l'altra, l'inici d'un programa d'oci alternatiu juvenil.

PROGRAMA DE PREVENCIÓ I ABORDATGE DE LES SITUACIONS DE CONFLICTE JUVENIL

1. Comunicació de la situació de conflicte

Un grup de cinc alumnes de tercer i quart d'ESO fumaven porros al pati de l'IES durant el descans. El professor de guàrdia es va acostar al grup amb la intenció de recriminar-los el fet i prendre les mesures oportunes. Quan els alumnes es varen sentir descoberts, varen respondre amb actituds defensives i violentes envers el docent.

2. Valoració inicial del conflicte

El professor va comunicar el fet al cap d'estudis, que ràpidament es va reunir amb els alumnes i els va sancionar basant-se en el reglament intern del centre educatiu. La sanció va consistir en una expulsió del centre de tres dies i se'ls va obrir l'expedient disciplinari corresponent, que podia implicar una expulsió d'un mes.

3. Comunicació a l'equip de conflicte

A la reunió setmanal que mantenen l'equip directiu del centre i l'equip del programa del conflicte, el cap d'estudis comunica el fet i exposa les seves valoracions.

4. Valoració conjunta del conflicte

Es duen a terme els procediments d'anàlisi del fet per valorar si es pot entendre com un conflicte. La valoració determina que és un greu problema de disciplina, amb expressions de violència envers el professor; per tant, es considera situació de conflicte.

L'equip negocia amb la direcció del centre la sanció imposada als alumnes i els ofereix fer un procés de resolució. L'equip directiu no està disposat a deixar sense sancionar el fet i demanen una mesura sancionadora alternativa a l'expulsió que ells consideren adequada.

Aquestes mesures es negocien i el centre està disposat a canviar l'expulsió per, durant una setmana, col·locar la biblioteca o netejar el pati a partir de l'última classe del dia.

5. Intervenció de l'equip de conflicte

La intervenció de l'equip de conflicte s'estructura en tres fases: anàlisi i recollida de la informació, reconeixement del conflicte i mesura alternativa.

• Anàlisi i recollida de la informació

En primer lloc, es fa una recollida d'informació sobre el fet a partir d'entrevistes o trobades amb les persones implicades, fins i tot amb alguna persona que presenciàs allò que va passar.

Una vegada recollida la màxima informació possible, es va analitzar la vivència del conflicte: el professor i el cap d'estudis tenien una vivència molt negativa del fet, mentre que el grup d'alumnes veien el problema com una cosa normal i fins i tot defensaven el consum.

Una altra part important de la fase d'anàlisi de la situació socioeducativa dels implicats era el grup, el qual estava format per cinc alumnes amb característiques diverses. Per una banda, hi havia dos al·lots amb un nivell escolar baix i unes característiques sociofamiliars complexes (famílies monoparentals en situació de risc). Per una altra, hi havia una al·lota i un al·lot amb un nivell escolar alt i una situació familiar estructurada, i finalment una al·lota amb unes característiques molt peculiars, ja que tenia un nivell escolar mitjà, però les característiques de la seva família eren diferents de la resta perquè a ca seva el consum de marihuana era quotidià, i la percepció d'il·legalitat no l'assumia, ja que ella havia crescut en un entorn d'acceptació de la marihuana.

En general, podíem identificar el grup dins del «moviment cultural procànnabis».

• **Reconeixement del conflicte**

Per treballar aquesta etapa es realitzaren diverses sessions de feina amb el grup d'alumnes. L'objectiu principal d'aquesta intervenció no estava orientat a promoure el no-consum, sinó a solucionar la situació de conflicte creada i evitar que es tornàs a repetir. Així podríem dir que l'objectiu era que els alumnes identificassin el centre educatiu com un lloc no apropiat per al consum de marihuana.

La fase del reconeixement començava per estudiar de manera veraç (amb l'ajut de documentació, tècnics especialistes, etc.) la substància del cànnabis i analitzar-ne els aspectes positius i negatius. Una vegada identificades aquestes dades, es treballa sobre el consum en determinats llocs (llocs de feina, espais d'oci, etc.) per passar posteriorment a l'anàlisi del consum en els centres educatius. Si en la fase d'identificació d'efectes s'han aconseguit els objectius, el reconeixement del conflicte es desenvolupa aquí al final de la fase. Els alumnes tenen informació suficient per analitzar les conseqüències del consum, així ells mateixos identificaren que repercutia negativament sobre ells pel que fa a la concentració, compliment de normes, comunicació...

Un altre reconeixement curiós que varen fer va ser que fumar porros al pati podia afectar negativament els alumnes dels primers cursos, ja que podien intentar imitar-los. Aquesta fase va acabar quan els alumnes reconegueren de manera clara que el centre educatiu no era un bon lloc per fumar i que ells havien comès una falta molt greu.

• **Mesura alternativa**

Una vegada identificat o reconegut clarament el conflicte, es va proposar als alumnes canviar la sanció de l'expedient i expulsió per una altra que ells mateixos proposassin. Aquesta proposta els va sorprendre i varen proposar sancions realment importants com netejar el pati del centre durant dos mesos o pintar la tanca de l'IES.

La fase de la mesura alternativa es va estudiar amb deteniment, ja que les sancions que ells mateixos s'imposaven eren realment fortes, a causa principalment que en aquell moment tenien la fase de reconeixement del conflicte molt fresca i una mesura massa llarga en el temps podia dur problemes.

Els alumnes i el tècnic de conflicte acordaren la sanció de netejar el pati durant dues setmanes.

6. Comunicació de la mesura alternativa

Una vegada acabada l'etapa d'intervenció de l'equip de conflicte, el grup d'alumnes, el tècnic del programa i el cap d'estudis varen mantenir una reunió per

concretar l'aplicació de la sanció. En aquest cas, aquesta etapa va tenir molt d'èxit, ja que el cap d'estudis va veure que la seva proposta de sanció va augmentar en una setmana i els alumnes la varen veure reduïda en dues setmanes.

La mesura alternativa consistia que cada dia durant dues setmanes els alumnes en sortir de la darrera classe netejarien el pati del centre i la supervisió la faria el professor que estava de guàrdia el dia que va ocórrer el conflicte.

7. Posada en funcionament de la mesura

La mesura va començar sense cap problema i amb un compromís alt dels alumnes. Com a anècdota curiosa, cal dir que els al·lots, en les hores de pati, controlaven que els altres escolars no tirassin res a terra.

8. Accions resolutòries del conflicte

Durant el temps d'aplicació de la mesura, l'equip de conflicte va fer un seguiment de grup, per tal d'abordar possibles conflictes que poguessin sorgir i es va reunir tant amb els alumnes com amb el professor supervisor.

9. Fi de la mesura alternativa

La mesura va acabar un parell de dies abans de complir-se les dues setmanes, perquè el cap d'estudis així ho va decidir, basant-se en el bon funcionament que havien tingut durant la implantació de la sanció.

10. Comunicació i avaluació

En acabar la mesura, es varen fer dues avaluacions. La primera, just en el moment d'acabar, i la segona, un mes abans del final del curs, amb l'objectiu de saber si havien tornat a consumir cànnabis dins del centre. Els resultats sempre varen ser satisfactoris. A priori, pot fer la sensació que no es va treballar sobre el tema de la prevenció de drogues, però aquest no era el nostre objectiu, nosaltres només preteníem solucionar un conflicte concret i ho vàrem aconseguir: no tornaren a fumar porros a l'IES.